

Голові Разової спеціалізованої вченої ради PhD11590
Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
д-р наук з фізичного виховання та спорту ,
проф. Боднар І.Р.

Рецензія

рецензента (кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента

Римар Ольги Василівни

на дисертаційну роботу Ковальські Даміана

на тему «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді

з урахуванням структури їх професійної діяльності»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,

за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Сучасний етап розвитку системи цивільного захисту та безпеки населення на водних об'єктах характеризується зростанням вимог до професійної діяльності рятувальників, що зумовлено ускладненням умов виконання рятувальних робіт, підвищенням їх інтенсивності та відповідальності. За таких умов рівень фізичної підготовленості рятувальників на воді набуває визначального значення, оскільки саме він забезпечує можливість ефективного виконання професійно-прикладних рухових дій у водному середовищі в умовах значного фізичного та психоемоційного навантаження.

Попри наявність нормативних вимог і загальноприйнятих тестів оцінки фізичної підготовленості, існуюча система контролю не завжди повною мірою відображає специфіку професійної діяльності рятувальників на воді, яка поєднує плавальну підготовку, силову витривалість, координаційні здібності та стійкість до стресових впливів. Більшість традиційних тестів мають загальний характер і недостатньо враховують комплексність та екстремальність реальних рятувальних операцій.

У цьому контексті актуальним є наукове обґрунтування та розроблення комплексних підходів до оцінки фізичної підготовленості рятувальників, які б поєднували загальні й спеціально-прикладні навички та були максимально наближені до умов професійної діяльності. Особливого значення набуває створення авторського комплексного тесту, здатного інтегрально оцінювати

готовність рятувальника до виконання рятувальних дій у водному середовищі. Отже, дослідження, спрямоване на вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості рятувальників на воді та обґрунтування авторського комплексного тесту, є своєчасним, науково обґрунтованим і має важливе практичне значення для підвищення ефективності професійної підготовки та безпеки рятувальних операцій.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до наукової теми 3.1. «Теоретико-методичні основи формування освітніх компетентностей, рухової активності та фізичної підготовленості різних груп населення в умовах нових соціальних викликів» зведеного плану науково дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр.

Результати оцінки наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Відзначаємо, що науковий рівень дисертаційної роботи, представленої до рецензії є достатнім. Автор представив свою працю з дотриманням встановлених вимог щодо її структури та змісту, запропонував для вирішення актуальні наукові завдання та успішно розв'язав їх у підсумку дослідження.

Робота написана українською літературною мовою із використанням наукового стилю.

Наукові публікації автора (окремі у співавторстві) відповідають обраній науковій тематиці, висвітлюють основні наукові здобутки, містять належний теоретико-методичний рівень. За темою дисертації опубліковано 19 наукових та навчально методичних праць, серед яких: 2 статті у збірниках, що індексуються в н/б Scopus, 2 статті у наукових фахових виданнях України, 3 праці засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 12 додатково відображають результати дисертації.

Публікації, у яких висвітлено основні наукові результати досліджень представлені у достатній кількості, їх зміст відповідає заявленим у дисертації результатам дослідження. Основні положення дисертаційної роботи апробовано у достатній мірі на конференціях різного рівня.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. Наукова новизна дисертаційної роботи теоретичних та експериментальних результатів проведеним здобувачем дослідження не викликає сумніву. Автором уперше обґрунтовано структуру і зміст авторського комплексного тесту, що моделює виконання рятувальної операції без додаткового обладнання в умовах, максимально наближених до реальних: виконання 20 повторень рухового завдання «упор лежачи – упор сидячи – вистрибування вгору з плеском», подолання 100 м уплав до потопальника, опанування агресивного потерпілого, буксирування його 100 м безпечним способом до берега, витягування на берег і підготовка до серцево-легеневої реанімації, після чого знову виконується 20 повторень зазначеного рухового завдання. Оцінювання здійснюється за загальним часом виконання завдання, норматив якого становить 600 секунд для рятувальників обох статей; уперше сформовано й науково обґрунтовано систему контролю фізичної підготовленості рятувальників на воді, що інтегрує оцінювання загальної, спеціальної та професійно орієнтованої підготовленості, у межах якої встановлено взаємозалежність між показниками розвитку основних фізичних якостей, результатами спеціальних тестів та комплексного авторського інтегративного випробування, яке моделює ключові етапи рятувальної операції у водному середовищі, що підтверджує прямий вплив фізичної підготовленості на ефективність виконання професійних завдань; підтверджено, що між показниками фізичної підготовленості чоловіків і жінок-рятувальників на воді існують статистично достовірні відмінності у рівні розвитку швидкісної сили нижніх кінцівок (за результатами стрибка в довжину з місця), та силової витривалості м'язів верхніх кінцівок (за результатами вису на перекладні); у рівні спеціальної фізичної підготовленості (у тесті плавання на 400 м), а також в інтегральному показнику професійно-прикладної фізичної підготовленості (за результатами авторського комплексного тесту); підтверджено суттєве перекриття гендерних розбіжностей типом завдання та рівнем підготовленості, оскільки не виявлено достовірних розбіжностей між чоловіками та жінками за показниками гнучкості (нахил уперед), силової витривалості корпусу (піднімання тулуба в сід) та швидко-координаційних здібностей (човниковий біг 5×10 м); підтверджено, наукові дані про те, що індекс маси тіла рятувальників має мінімальний вплив на рівень їхньої загальної, спеціальної та інтегральної

професійно-прикладної фізичної підготовленості; підтверджено, що зі збільшенням віку рятувальників спостерігається зниження результату вису на перекладині на зігнутих руках та погіршення результатів авторського комплексного тесту, що свідчить про достовірне зниження такого елементу загальної фізичної підготовленості, як силова витривалість м'язів рук, а також інтегральної професійно-прикладної підготовленості старших рятувальників; подальшого розвитку набули наукові дані про рівень фізичної підготовленості рятувальників на воді різного віку, статі й досвіду професійної роботи у рятувальних підрозділах.

Рівень наукової обґрунтованості результатів дисертаційної роботи.

Отримані в межах представленої до рецензії дисертаційної роботи наукові результати мають достатній рівень обґрунтованості, яка обумовлена сукупністю вивірених методологічних і теоретичних складових дослідження; аналізом достатньої кількості сучасних наукових праць з проблематики дослідження (200 джерел інформації); достатньою тривалістю дослідження та коректною математико-статистичною обробкою емпіричних даних.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. Метою дисертаційної роботи було удосконалити контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їхньої професійної діяльності шляхом розроблення комплексного тесту, що імітує проведення рятувальної операції в умовах максимально наближених до реальних.

Визначена мета дослідження деталізована автором у таких завданнях:

- проаналізувати значення та критерії фізичної підготовленості рятувальників на воді як основи ефективного виконання професійних завдань;
- розглянути сучасні підходи до контролю рівня фізичної підготовленості у процесі підготовки та атестації, проаналізувати структуру професійної діяльності рятувальників на воді;
- підібрати, адаптувати й обґрунтувати систему тестів та провести оцінювання рівня розвитку провідних для рятувальників на воді фізичних якостей;
- розробити й обґрунтувати комплексний тест фізичної підготовленості для етапного класифікаційного випробування рятувальників на

воді, максимально наближений до реальних умов виконання рятувальної операції без додаткового обладнання;

- визначити взаємозв'язки між показниками фізичної підготовленості рятувальників на воді та результатами виконання авторського комплексного тесту, показниками віку, статі, професійного стажу, індексу маси тіла;

- здійснити експертне оцінювання перспектив підвищення ефективності рятувальних операцій завдяки впровадженню авторського комплексного тесту в практику підготовки, атестації та переатестації рятувальників на воді.

Рівень виконання наукового завдання є достатнім з позиції вимог до написання наукової роботи на здобуття ступеню доктора філософії.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Методологічний апарат роботи відповідає поставленим завданням. Автор в достатній мірі розкриває роль кожного з методів наукового дослідження та їх застосування для вирішення поставлених завдань. Аналізуючи текст дисертаційної роботи та проведене наукове дослідження вказує на те, що Ковальські Даміан в належній мірі оволодів методологією наукової діяльності та підібрав методи, які найкраще дозволили провести та опрацювати дані власного наукового дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності, фабрикації; фальсифікації у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача. Порушень академічної доброчесності не виявлено, а використання текстових запозичень супроводжується посиланням на відповідні джерела зі списку літератури долученого до тексту дисертаційної роботи.

Зауваження до дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Ковальські Даміана має логічний та послідовний виклад матеріалу, є доступною для розуміння ключових положень та містить достатньо обґрунтовані результати. Водночас, на нашу думку у ній наявні окремі компоненти, які мають дискусійний характер, потребують уточнення, чи пояснення.

1) Вважаємо за доцільне відзначити, що теоретичний аналіз фізичної підготовленості рятувальників на воді має надмірно загальний, оглядово-

теоретичний характер та недостатньо чітко зорієнтований на професійно-прикладні особливості діяльності рятувальників на воді, зокрема на умови водного середовища та екстремальний характер виконання рухових дій. Крім того, не у повній мірі проведено систематизований критичний аналіз чинних критеріїв, показників і тестів фізичної підготовленості, відсутня їх узагальнена оцінка відповідності реальним умовам професійної діяльності.

2) Слід зауважити, що у роботі недостатньо систематизовано матеріали щодо обов'язків, нормативних актів та фізичної підготовленості рятувальників, переважає опис вимог без достатнього порівняльного аналізу, оцінки ефективності професійної діяльності та конкретних даних щодо фізичної підготовленості та психофізичних якостей рятувальників, що ускладнює повне розкриття сучасного стану підготовки фахівців.

3) Доцільно уточнити аналітичну та інтерпретаційну складову дослідження, оскільки результати дослідження подані без детального аналізу впливу віку, статі, стажу та індексу маси тіла на фізичну підготовленість, а також без достатнього обґрунтування рекомендацій щодо адаптації тренувальних програм.

4) На нашу думку, потребує роз'яснення обґрунтування вибору тестів «Єврофіт» та плавального тесту як основних інструментів оцінки фізичної підготовленості рятувальників, адже не повністю аргументовано, чому саме ці випробування адекватно відображають реальні умови професійної діяльності, а відсутність порівняння з іншими методиками обмежує наукову обґрунтованість вибору.

5) Вимагає уточнення питання щодо надійності експертного оцінювання, оскільки опитування проводилось лише з 7 експертами, а показники помірної узгодженості оцінок свідчать про часткову суб'єктивність. Для підвищення достовірності результатів доцільно було б розширити вибірку або додатково обґрунтувати критерії оцінювання.

6) Необхідно уточнити практичну ефективність розробленого авторського комплексного тесту, оскільки у роботі відсутні кількісні дані щодо його впливу на зменшення кількості потопельників або підвищення результативності рятувальних операцій.

7) У роботі трапляються орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

Однак висловлені зауваження й побажання не знижують наукової та практичної значущості результатів й позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Ковальські Даміана за темою «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їх професійної діяльності» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор Ковальські Даміан заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії і методики фізичної культури
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського

О.В. РИМАР

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зав'язків

Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор

М.П. ПШИН